

KREŠŤAN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY

VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 „ — „
 Na štvrt roka — „ 60 „

Jednotlivé číslo 4 kr.

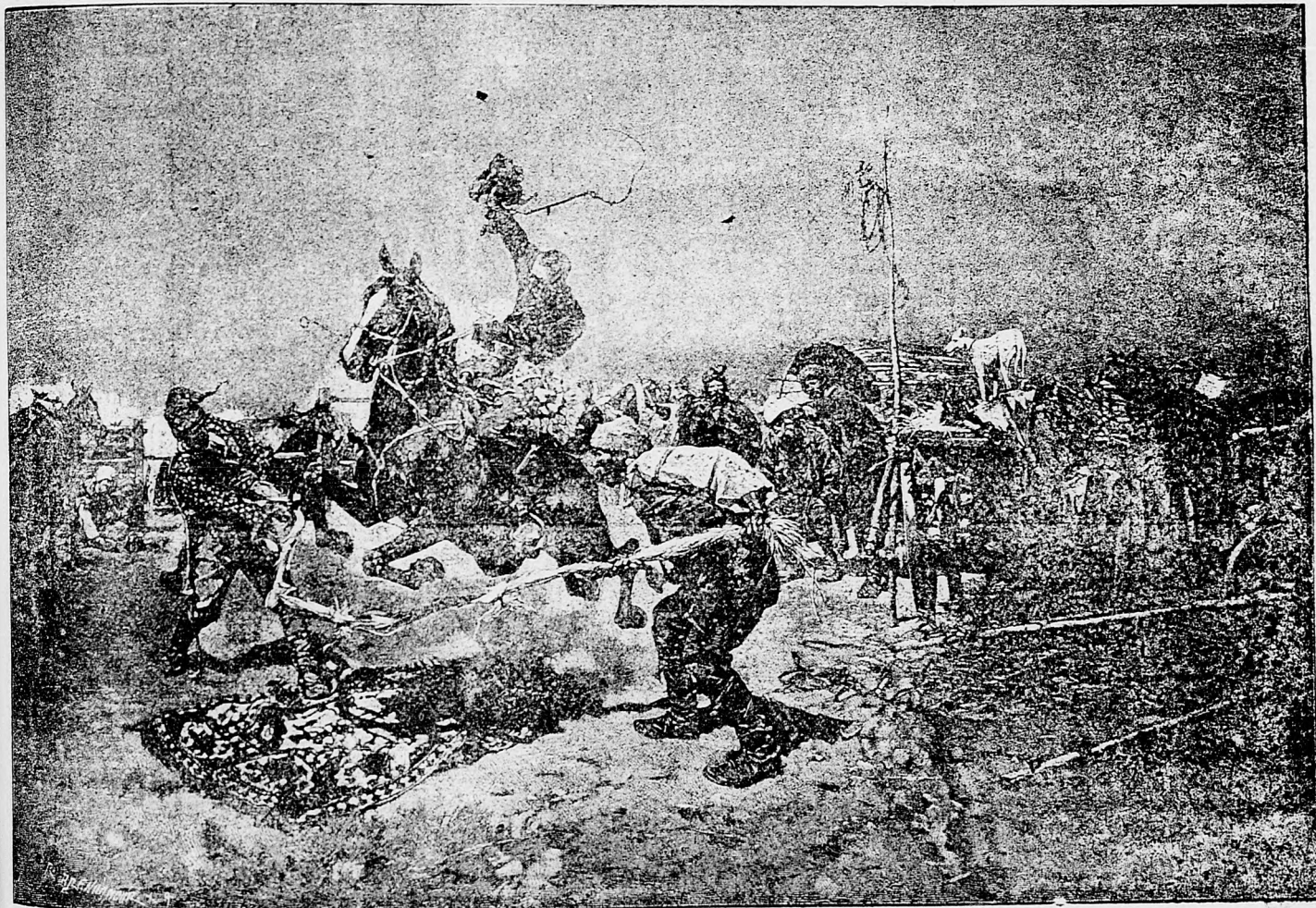
Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Na jarmoku.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, pretože semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

Krešťania! kupujte len u krešťanov!

Potemkin-Bánffy.

Katerina Velká cárovná ruská mala jedneho obľúbeného, avšak veľmi listivého ministra. Potemkin sa volal. Tento človek tak zle vládáril, natoľko drancoval ľud, že celé dediny, ba i celé kraje pustly. Naposledy sa táto vec i do ušú cárovnej dostala. Potom už viac nedôverovala falšnému ministrovi. Ba jedonkrát takto ho oslovila:

— Ty, Potemkin, ty mi toľko pekneho rozprávaš o rozkve, blahobyte, veľkoleposti a kráse mojej dŕžavy, že v sebe túžbu cítim svoju krajinu precestovať a na vlastné oči tešiť sa na tom, čo som od teba počula.

Hej, tu vám nastal zmatok u pána Potemkina! Ako ukázať panej zpuštené dediny a kraje, vyhládly a vyziably ľud?

Práve tak sa zľakali Potemkinovci, ako by sa zľakali u nás páni liberáli, keby kráľ natrafil povedať, že by rád precestoval za dňa, a to vozmo Uhorska a Sedmohradska Slovámi, Rusinci a Rumunmi zaobýdlené kraje, kde krivonosí recipovaní občania oblažujú a sošľachujú ľud; alebo by rád precestoval kraje socialistoma zaobýdlené, aby na vlastné oči videl a uši počul, aká krivda sa môže i na nich páchať pod liberálnym vladárením? A jaký strach by ich pochytil, keby kráľ to vyslovil, keď už raz položenie zkúmam, nuž na chvíľôčku sa i s malými priemyselníkama, malými hospodármi, s ľudom pospolitým, do reči pustím, ktorým som i ja pri minulom otvorení výstavky na slávu privolával a dozviem sa od nich, je-li to pravda, že sú tak ukrutečne zbláznení do ľudoblaženia tých liberálov?

Na túto žiadosť cárovnej Kateriny povstal u Potemkinovcov nevidaný strach a ľak, že kde by asi mali byť tie toľko spomínané tieňavé háje, dúbavy a dediny, zlatoklasé polia, s dobre vyzierajúcim ľudom? Avšak kde niet, tam nehľadá. No ale Potemkin nie preto je Potemkinom aby sa nevynašiel. Tak pri kartách vyfundoval, že plán cestovania i tak on zostaví. Ostatnie to vykonajú už divadelní maliari. Tak i spravil. Kade cárovná cestovala, z diaľky všade najkrajšie dediny, siatia, hory, zahrady, dúbavy, jazerá, háje bolo vídať, ale iba na plátni namaľovano. Cárovná všetko toto videné za skutočnosť držiac, Potemkina najväčšími chválami a vyznačeniami obsypala.

Potemkinovmu pokračovaniu podobné videli sme i my počas výstavky r. 1896., ktorú opravdu zato zariadili, aby odpor proti novým cirkevno-politickým zákonom javiaci sa odstránili a všeobecný pozor inde obrátili. Bolo toho

zapotreby, aby liberáli svoju moc po istý čas ubezpečili.

Výstavkou chceli kráľovi a svetu dokázať, ako zbohatlo Uhorsko počas pokonania, čo sa má výlučne iba liberálom pripisovať. — A toto všetko tak pri peniacej sa tokajčine i roztrubovali široko a ďaleko, plným hrdlom, omámenou hlavou. Konečne i na najvyššom mieste im uverili. I naši neprajníci rozhlasovali toto o nás, aby pri pozdvihnutí kvóty na toto sa odvolávať mohli.

Keby liberáli pri výstavke otvoreno boli povedali pravdu, že sme mnoho železníc stavali, plavebné podniky s veľkým grošom napomáhame, sriadili sme dosť zle a draho rieky, postavili sme mohútne hlavné mesto, avšak všetko „na bôrg,“ na zaplatenie „na svätého Vida“ (ktorého nebýva nikdá), čo už posiaľ 2500 millionov zlatých činí; stvorili sme veľký priemysel zničením malého; máme veľké kupectvá so žobráckymi malými hospodármi; zveľadili sme pozemkové knihy, ponevác v ných toľké farchy popísané boly, že sa nové k ným pripísať nedali; aby sme mohli úroky našich štátnych dlžôb platiť, porcie sme museli až do nevydržania povýšiť, lebo pokým následkom štátnej dŕžoby do roku 1867-ho na jedneho človeka 18 zl. padlo, teraz už 130 zl. padá, — vtedy by Rakúsko ani včul nepožadovalo pozdvihnutie kvóty. Toto je skutočný obraz Uhorska. A všetko toto liberáli zapríčinili.

Z našich štátnych dlžobných úpisov a záložných listov asi 1400 millionov zlatých sedí vo včku jednotlivých občanov Rakúska. Za toto im platíme ročite 80 millionov zlatých interestov. A predsa my dvíháme kvótu? Naša ročitá kvótova príslušnosť dľa doterajšieho pomeru 31:4 činí 160 millionov zlatých. Túto ohromnú summu väčším dielom v Rakúsku strovia, veď vo Viedni je ministerstvo zahraničných, vojenských a peňažitých záležitostí, tam býva spoločná štátna účtová stolica s celým regimentom úradníkov, ktorí svoje platy všetci tam trovia, nie u nás; prevážna čiastka spoločného vojska v Rakúsku žije, tam troví svoje platy; taktiež i tie mnohé vojenské ústavy.

K vydrživaniu kráľovského dvoru Uhorsko práve toľko dáva, ako Rakúsko, 4½ miliona zlatých. A kde strovia týchto 9 millionov? Vo Viedni. Na Budapešť iba pár dvorných obedov padne v takých časoch, keď sa o rozhodnutí vážnych otázok rokuje. I z tohto vidno, že zo spomenutých ohromných súm len Rakúsko má ošoh, a predsi Uhorsko má platiť viacej kvóty? Cudzozemskí veľkoposlovia

a iní zastupitelia všetci rad-radom vo Viedni trovia svoje ohromné platy, a predsi Uhorsko má platíť väčšiu kvótu? My veľkou obetou, trpkým grošom vydržiavame veľké vojsko domobrancov, Rakúšani i tuhá sú múdrejší. Oni len na ukážku držia niekoľkých, čo ich veru nie moc stojí. Dôstojníkov od spoločného vojska stranivá penzie preložia k honvédom, a na našu farchu im penziu platia. A mi predsi dviháme kvótu?

Munície (zaopatrenie) pre spoločné vojsko Rakúsko vystavuje, ono má z toho veľký ošoh, — a predsa my Uhorsko platíť máme väčšiu kvótu?

Dľa Tisovcov a Bánffyovcov áno, a síce len preto, aby oni naďalej pri moci zostaf môhli. Títo dvaja chlapíci len preto zlomili jednotu národa cirkevnopolitickými zákonmi, protiviacu sa silu a schopnosť národa pri nezákonných voľbách, aby nymi už oddávna ustálené a prisľubené pozdvihnutie kvóty na žiadosť rakúskych liberálov bez všetkej protivy previesť môhli.

Vo Viedni dobre vedia, pretože ubezpečení sú o tom, že Bánffy skrze svoj vyvolený národ bársakú vysokú kvótu odhlasovať zná. Toto vedomie mu dodáva sily, húževnatú vytrvanlivosť stranivá povýšenia kvóty.

Trma-vrma okolo pojednávania je len pretváranie, slepenie očí, aby jejich pokračovanie predsa tak naho nevyzeralo.

Avšak, trebárs Bánffy pre Rakúsko mieni, dobrotivý Pán Boh veci v prospech Uhorska mení. U Rakúšanov panuje zmotanie babylonské, tak že následkom tohto na veľký žiaľ pána Bánffyho a jeho pajtášov pojednávania kvóty len tak ľahko a chytro nedokončia. — Takto sa vodieva tým, čo pri svojích skutkoch Boha z počtov vynechajú.

Preto škoda bolo liberálom ústavu Uhorska pri voľbách vyzdvihnúť.

Rozmysli si to dobre každý občan tejto vlasti. Nateraz ti ešte Pán Boh pomôhol, ale čo bude s tebou, keď Pán Boh razom prestane sa veždy iba o teba starať, a to trafi povedať: pomáhaj si i ty sám, potom ti i ja pomôžem. Toľko som ťa už napomôhol, že Bánffy a jeho čeliadka nebudú dlho kvótovať.

Dr. Aleš Bakonyi.

Katolícke samosprávne pohyby.

Samosprávne pohyby široko-ďaleko sú už po krajine rozprestreté. Od srdca sa radujeme týmto pohybom, tomuto peknému oduševneniu, a to tým viacej, pretože naši neprajníci posavád bez výsledku sa snažia medzi nami rozopru vzbudiť. Mohutný tábor katolicismus nedá sa hneď na začiatku počatej cesty zvieš, ale kráča rovno a smelo. Pri začiatku nechytá sa do riešenia takých otázok, ktoré vlastne na kongress patria, a ktorých spomínanie darmo čas ubiera a zneumožňuje ešte i to, aby sa predbežné práce kongressu (porady) v riadnom čase previedly a vybavily. Teraz je voľba hlavnou vecou: s popisánie voličov a prevedenie voľby. A toto je záruka budúceho prospechu, pretože s týmto účinkom mlčanlivo uposlúchnu rady a uzavretia arcipastierskych listov, s mlčaním sa klonia tomu duchu, ktorý arcipastierske listy vzhľadom prevedenie samosprávy preniká, mlčanlivo prijímajú smysel arcipastierskych listov potahom na podstatu samosprávy.

Opakujeme, zo srdca sa tomu tešíme, pretože toto je jediná záruka spoludržania a spoludržanie je úspech.

Práve teraz sa zjavil obežník o katolíckej samosprávnej porade od Imricha Bende-ho nitrianskeho biskupa. Veľmi vážna a dôkladná je časť listu, ktorá o potrebných vlastnostiach kongressového kandidáta pojednáva. V slovenskom preklade takto znejie:

Všetci nahliadnete, že tento samosprávny kongress na nás všetkých, taktiež i na uhorskú katolícku cirkev veľmi vážnej povahy bude; preto páni duchovní, do ohľadu vezmúť vážnosť predmetu, celú záležitosť voľby nech si k duši pripustia a dľa najväčšej možnosti nech sa vynasnažujú o to, aby veriacich, potažne popisánych voličov nahovorili a ťa priviedli, žeby na tento kongress výlučne prísnych a opravdu katolíckych mužov zvolili. A z príčiny tejto takí, čo k tajnej sekte alebo cirkvou zakázanej a odsúdenej spoločnosti patria a teže údami sú a takto za nepriateľov cirkve sa osvedčujú, alebo tí, čo s božskou sriadenosťou cirkvi v protive stojácim zásadám sa koria, auktorite cirkvi sa proti stavajú, alebo tí, čo kostolu stále vyhybujú a verejno nemravným životom žijú, na žiaden pád zvoliť sa nemajú.

Jedine opravdu kresťanský život spojený s patričnou cirkevnou vedomosťou, sú tie vlastnosti, ktoré zvoliť sa majúce osobnosti spôsobilými činia na tento kongress, a voliči veriaci len seba samých uctia, keď svoje hlasy príležitosťou prevedenia volieb na takýchto mužov dajú.

Nech je vzdialeno a Boh nech chráni, žeby dakto či chcúc svoju liberálnosť preukázať, či preto, aby sa druhým páčil, alebo z bársakej druhej príčiny, — protivu tohto činí a s týmto samú sv. matku-cirkev znepovážif a hriešneho zradcu Ježiša Krista v tomto ohľade nasledovať so opovážil.

V záležitosti katolíckej samosprávnej porady Karol Rimély biskup bánsko-bystrický vydal obežník na kňazstvo svojej diecesi, v ktorom medzi iným toto píše:

Ponevác naše snahy len vtedy korunuje žiaducni úspech, keď na kongress takých mužov zvolíme, ktorí svoju vieru spomínutím všetkých ľudských ohľadov slovom a skutkom hotoví sú i vyznať, ktorí výlučne

vec katolicizmu a záujmy s každej strany napádanej cirkve pred očami majú, preto pri vyvolení kandidátov tú najväčšiu obozretnosť s očú nespustíte.

*

Do nedávna (1848) katolícka cirkev bola panujúca v Uhorsku, nekatolícke vierovyznania však mali autonomiu čili samospravovanie svojich cirkevných záležitostí. Ponevác štát uhorský vyhlásený bol za bezkonfesionálny a katolícka cirkev prestala byť panujúcou v Uhorsku, nesmie zostať pod mocou štátnej vlády, ale — podobne iným náboženstvám — musí dostať tiež autonomiu, t. j. moc samostatne riadiť svoje cirkevné záležitosti. K zostaveniu tej autonómie v najbližšom čase zvolané bude sriaďujúce zhromaždenie. K tomu cieľu budú sa po krajine konať voľby cirkevných a svetských osôb (autonomistických vyslancov), ktoré v tom zhromaždení zasedať budú.

Aby katolíci obznámení boli s tou vecou, podávame tu na ňu vzťahujúce sa nariadenia.

I. Voľby členov kongressu (zhromaždenia) prevedú sa dľa volebného poriadku, potvrdeného Jeho Veličenstvom dňa 25. októbra 1869. Hlavné ustanovenia tohoto poriadku sú nasledovné:

Kongress pozostáva z cirkevných a svetských členov; tamti tvoria jednu, títo dve tretiny všetkých členov. (§ 1.)

Členmi kongressu sú: 4 arcibiskupi, 20 biskupi a hlavný opát Benediktínov, prípadne ich ráhradníci. (§ 4. a.)

Všetci ostatní členovia kongressu sú volení. Cirkevných členov volia:

Kapituly dľa štyroch arcibiskupských provincií volia po jednom vyslancovi zo svojho lona. (§ 4. b.)

Rád Premonštrátov, Cistercitov, Benediktínov, Piaristov a Minoritov volia po jednom vyslancovi zo svojho lona. (§ 4. c.)

Svetskí kňazi, k týmto pripočítajú sa aj vysvätení kňazi reholí, ktoré nevolia svojho osobitného vyslanca, volia 34. vyslancov, a síce dľa jednotlivých dié (§ 4. d.)

Z týchto volia kňazi (§ 7.):

ostrihomského arcibiskupstva	3.	vyslancov
prešovského biskupstva	1.	vyslanca
b.-bistrického	1.	"
nitrianskeho	1.	"
vacovského	1.	"
mukačevského	2.	vyslancov
kaločského arcibiskupstva	2.	"
rožňavského	1.	vyslanca
spišského	1.	"
košického	1.)*	"

Cirkirkevných vyslancov je teda 68, svetských však dva razy toľko, teda 136. Z týchto volia patróni 4. (§ 11.) a ostatní veriaci 132. (§ 15)

Ostrihomské arcibiskupstvo volí 16. svetských vyslancov, a síce: 1. Ostrihom. 2. Budín. 3. Pešť (prvý okres). 4. Pešť (druhý okres). 5. Novohrad. 6. Hont. 7. Tekov. 8. Komárno. 9. Nitriansky prvý okres, a síce dekanáty: Novo-zánsky, veľko-citinský a urmínsky. 10. Nitriansky druhý okres, dekanáty: šalanský, seredský, a ujlacký. 11. Nitriansky tretí okres, dekanáty: fraštský, radošanský, veľko-topoľčiansky a veľko-kostolanský. 12. Nitriansky štvrtý okres, dekanáty: trnavský, senický, smolenický, dobrovoďský a mesto Trnava. 13. Nitriansky piaty okres, dekanáty:

čachtický, myavský a šaštínsky. 14. Prešporský prvý okres, dekanáty: sväto-jánsky, malacký a stupavský. 15. Prešporský druhý okres, mesto Prešporok a dekanát pezinský. Prešporský tretí okres, dekanáty: duna-serdahelský, šamorínsky a senecký.

Prešovské biskupstvo volí 3. svetských vyslancov, a síce: 1. Prešovský okres, dekanáty: bardiovský, bukocký, prešovský, makovský, popradský a svídnický. 3. Košický okres, dekanáty: horno-spišský, dolno-spišský. 3. Humeniarsky okres, dekanáty: humeniarsky, hostovický, laborcký, stropkovský a vrnovský.

Baňsko-bystrické biskupstvo volí 3. svetských vyslancov, a síce: 1. Okres baňsko-bystrický, dekanáty: baňsko-bystrický, brezniansky, krupinský, zvolenský a ľubietovský. 2. Okres prievidzsky, dekanáty: horňo-turčiansky, dolno-turčiansky a bojnický. 3. Okres novo-baňský, dekanáty: novo-baňský, kremnický, sv. krížsky a oslanský.

Nitrianske biskupstvo volí 5. svetských vyslancov, a síce: 1. Okres nitriansky, dekanáty: nitriansky, močonocký, kovarcký, skačanský, vestenický, bánovský a mesto Nitra. 2. Okres trenčiansky, dekanáty: trenčiansky, bošácky, ilavský, pružinský a z hradnianskeho fary: bobotská, dežerická, dubodielska, hradnianska, kostolno-mitická, motešická a slatinská. 3. Okres povážsko-bystrický, dekanáty: prusická, púchovský, povážsko-bystrický, jesenický a veľko-bytčiansky. 4. Okres žilinský, dekanáty: rajecký, žilinský, varínsky a staro-bystrický. 5. Okres kysucko-novomestský, dekanáty: kysucko-novomestský a čačiansky.

Rožňavské biskupstvo volí 3 vyslancov, a síce: 1. Rožňava, dekanáty: rožňavský, várgedský, putnocký, rimasečský, muráňsky a granský. 2. Lučenec, dekanáty: filakovský, lučenecký, matranský, gáčsky a malohontský. 3. Torna, dekanáty: torna-jásovský a spišský.

Spišské biskupstvo volí 4. vyslancov, a síce: 1. Levoča dekanáty: vlašský, levočský, šavnický a dve fary spišsko-podhradské. 2. Podolín, dekanáty: veľkanský, kižmarský, dunavecký a lublovský. 3. Ružomberok, dekanáty: horno-, stredo- a dolno-liptovský. 4. Tvrdošín, dekanáty: horno-, stredo- a dolno-oravský.

Košické biskupstvo volí 5 vyslancov, a síce: 1. Košice, dekanáty: košický, siksavský, sepšský a sačiansky. 2. Ujheľ, dekanáty: ujheľský, tokajský, bodrogezský a göncský. 3. Humenné, dekanáty: humeniarsky, galsečský a mihalovský. 4. Prešov, dekanáty: prešovský, šovářsky, sibínsky a tarcanský. 5. Bardiov, dekanáty: bardiovský, topolský a stropkovský.

Vacovské biskupstvo volí 6. vyslancov, a síce v okresoch: Vacov, Šorokšár, Kečkemét, Solnok, Féledháza a Hódmezővásárhely.

Mukačevské biskupstvo volí 7. vyslancov v okresoch: Šatoralja-Ujheľ, Nađ-Kálló, Užhorod, Mukačev, Veľký-Sőllős, Hust a Marmaroš-Sihof.

Kaločské arcibiskupstvo volí 8. vyslancov v okresoch: Kaloča, Baja, Zombor, Apatin, Sabadka, Báč, Stará Beča (Zenta) a Nový Sad.

II. Ustanovenia, vzťahujúce sa na voľbu svetských vyslancov, sú nasledujúce:

§ 18. Voličom je každý 24-ročný katolík, ktorý nie je v irestnej pravote, poťažne v trestnej pokute, alebo nie je chorý na rozum. Voleným môže byť každý volič, jestli doplnil 30. rok života a vie čítať a písať.

*) Uviedli sme len biskupstvá, v ktorých bývajú Slováci. R

§ 19. Na popísanie voličov knieža-primas ustanoví deň.

Keď je tento deň ustanvený, miestny duchovný každdej fary započne volebné pokračovanie tým, že aspoň 8. dňami pred termínom svolá katolíckych veriacich, tak v matke-cirkvi, ako i v ďalších a ľudnatejších filiálkach osobitne, predloží im cieľ schôdzky, prečíta volebné pravidlá a vyzve veriacich, aby na prevedenie potrebného popisu voličov a potom na vedenie voľby povolili 5-členový výbor z radu farníkov.

Táto voľba prevedie sa pod predsedníctvom farára zjavným hlasovaním. Do výboru môžu byť volení i miestny farár a kaplán, ačpráve nie sú svetského stavu.

Vyvolený výbor sám volí si predsedu a zápisníka zo svojho lona.

§ 20. Každý oprávnený má byť do soznamu voličov vnesený a na prevedenie popisu v ľudnatejších farách a v obďaleč ležiacich filiách majú sa utvoriť pododborny. V tomto prípade má sa rozmnožiť počet 5-členového výboru tak, aby každý pododbor pozostával aspoň z troch členov.

Soznam popísaných voličov za 8 dní pred voľbou vyvesí sa na daktory dom cirkevnej obce cieľom prehľadnutin, aby bola poskytnutá príležitosť opraviť prípadné chyby v sozname voličov.

Kto na svoju sťažnosť proti popisu nedostane odpomoc u popisujúceho výboru, tento môže urgovať vec u ústredného, v § 27. opísaného výboru, ktorý potom v tej veci rozhodne.

§ 21. Výbor, v § 19. opísaný, vypíše deň voľby, postará sa o náležité rozhlásenie termínu a pri voľbe vykonáva popísanie a sčítanie hlasov.

§ 22. Voľba vykonáva sa v jednotlivých farách tak, že matka-cirkev a filie volia spolu a len v ľudnatejších a obďaleč ležiacich filiách osobitne.

Voľba, počítajúc od jej započatia, musí sa skončiť najďalej za tri dni.

§ 23. Každý môže vykonávať volebné právo len raz a v tej farnosti, v ktorej je zapísaný za voliča.

Ktorí pod titulom patróna sú povolaní osobne vykonávať volebné osobitné právo, nemôžu voliť aj v obciach, ale môžu byť voleními.

§ 24. Hlasovanie vykonáva sa bezprostredne, osobne a verejne tak, že výbor, v §§ 19. a 20. označený, zapíše oddané vóta do zápisnice. Voľba vyhlásením nemá miesta.

§ 25. Výbor, voľbu vedúci, keď dôkladne povnášal hlasy do zápisnice, dá túto podpísať predsedovi a aspoň dvom členom výboru a pošle do centra volebného okresu.

§ 26. V centrách volebných okresov utvorí sa ústredný výbor, pozostávajúci z predsedov výboru fary centra a výborov najbližšicú šiestich fár.

§ 27. Tento výbor dva razy zasedá: raz po popísaní voličov okresu cieľom vybavenia apeliací, v § 20. povolených; potom po druhý raz cieľom spočítania doposlaných hlasov, čo sa deje celkom verejne. Predsedom tohoto výboru je predseda miestneho výboru, vyjmúc v prípade sťažností proti miestnemu popisu; v tomto prípade výbor vyvolí si druhého svojho člena za predsedu. Povinnosťou predsedovou je hneď po utvorení viacerých výborov pozvať predsedov susedných výborov a utvoriť výbor ústredný. Tento výbor hneď v prvom svojom zasadnutí určí termín svojich zasadnutí a postará sa o rozhlásenie toho, poťažne oznámi to diecesálnemu biskupovi cie-

lom kurrentovania. Výbor je povinný viesť zápisnicu; zápisnica o výsledku voľby musí byť však uhodnovernená okrem predsedu a zápisníka ešte aspoň jedným členom výboru a musí byť vystavená v dvoch rovných exemplároch.

§ 28. Kto dostane vo volebnom okrese pomerne najviac hlasov, ten je vyvoleným zastupiteľom toho okresu.

§ 29. Oba exempláre zápisnice, dľa § 27. založenej a podpísanej, pošlú sa biskupovi diecésy, ktorý uloží jeden exemplár do biskupského archívu, druhý však zašle vyvolenému zástupcovi ako mandát.

§ 30. Jestli vyvolený, či kňazský alebo svetský zástupca neprijme voľbu, neskoršie vzdá sa alebo, byvše vo viac okresoch vyvolený, osvedčí sa za daktory, alebo konečne, jestli daktory zástupca umre, sriaďujúce shromaždenie, alebo, jestli toto nie je s dolu, knieža-primas nariadi novú voľbu.

§ 31. Diecesálny biskup upovedomí knieža-primasa o výsledku volieb, na území svojej diecésy prevedených. Knieža-primas určí deň pre sídenie sa sriaďujúceho shromaždenia a povolá členov tohoto do Pešťoudína.

§ 32. Predsedom sriaďujúceho shromaždenia je knieža-primas; podpredsedu volí shromaždenie z radu svetských.

§ 33. V prvý deň shromaždenia predsedajúci knieža-primas vyznačí jedného z kňazov a dvoch zo svetských za notárov dľa veku, dá prečítať tieto volebné pravidlá a svolávajúci prípis a vyvolí verifikujúci výbor, pozostávajúci z dvoch kňazských a štyroch svetských, cieľom preskúmania mandátov.

§ 34. Keď konštatovali, že všeobecná väčšina tak kňazských, ako svetských mandátov je správne vystavená, predsedníctvo povolá verifikovaných členov a biskupský sbor do sriaďujúceho shromaždenia.

§ 35. Tieto pravidlá cestou uhor. kráľ. ministra osvety a výučby predostrú sa Jeho kráľovskému Verličerstvu a týmto potvrdené uvedú sa do života.

POLITICKÉ CHÝRY.

Vláda liberálna nebude utlačiť svobodu tlače, lebo oppocia v snemovni, to jest všetci vyslanci, ktorí nepatria ku liberálnej strane, dotiaľ budú hovoriť proti 16. § u návrha o do života uvedení trestného postupu, dočím vláda tento paragraf neodmrští. Nuž ale ministerský predseda Bánffy povedal, že on nedbá, a či pojednávanie tohoto paragrafa bude trvať až do zimy; minister pravosudia E-dély zase to poveda, že skorej si dá hlavu zotaf, ako by mal popustiť: preto títo páni ministri tak sa chytali, ako liška, keď chce kurčatá polovať. Celá krajina vyzdýchne nad tým, že moc Bánffyho preda nemôže vykonať všetko, lebo na vyslancov nemôže poslať žandárov, ako poslal na voličov. Veď uvidíme, dokedy bude on tak hrdý.

Polní robotníci už započali na Dolnej zemi strajk, to jest robotníci nechcú robiť ani za peniaze, ani na čiastku. Naša vláda v jej známej múdrosti uradila, že pošle žandárov a vojsko proti robotníkom, ktorí hrozia, že keď z Horniakov tam prídu druhí robotníci, nepustia ich do roboty. Nuž či bude bitka medzi robotníkmi dolniakmi a horniakmi? Alebo či

žandári a vojaci budú ťať? Na Dolnej zemi ale teraz gazdovia sú tej myslí, že sa nevyplatí ťať, lebo zrna tak málo bude, že ani daň nebudú môcť za to platiť; preto mnohi už tak rozmyšľajú, že nechajú zbožie na poli, nech vláda dá ťať všetko, ak chce dane. A toto je príčinou, že ministri tieto dni porady podržiavali, ale nič nevedia vykonať, lebo v Mezőhegyesi, kde štátny úrad horníakov robotníkov vzal, už vyrátali, že ťatva tento rok nevyplatí vydavky.

Nové povýšenie dane. Minister financií predostrel v snemovni návrh zákona o osvobodení od dane niektorých vypustených upisov a o ich zabezpečení; návrh osvoboduje od dôchodkovej dane a dane od istiny isté upisy, záložné listy a zároveň žiada väčšie zabezpečenie od ústavov, a rozprestiera na ne poriadky zákonného článku XXVIV. z roku 1876. pohujúce sa na listiny. Teto osvobodenie od dane listiny je ale skutočne povýšenie dane všetkých obyvateľov, ktorí nemajú také listiny; pretože ale títo sú vo väčšine, každému vysvetlí, že zase bohatých osvobodí od dane, a chudobných utlačia. To isté sa koná aj s remeselníkmi: fabrikanti sú osvobodení od mnoho takých daňí, ktoré malý remeselník platiť musí. Najviac osohu budú mať z toho nového osvobodenia listin bankári, ktorí na burse kupčia s takými listinami. A potom liberalismus predsa nám hovorí, že vraj každý obyvateľ je rovný pred zákonom a pri dani.

Parížska puma. Parížske noviny vôbec žiadneho významu neprivlastňujú tomu, že na Faure-a pumu prichystali. — Tej mienky sú, že to len žart, lebo veď by tá puma predsedu ani poraniť nebola môhla. Milá puma uprostred veľkého návalu ľudu vystrelila, a oni sa jej ani len nezľakli. Jedni novinky pišu, že škoda tej veci politickú významnosť pripisovať a s tým končujú, že lepšie je príčinu nedeľnej udalosti ani nehľadať. Politickí ztreštenci alebo anarchisti svoje plány celkom ináč prevádzajú. Ba jedni noviny i to tvrdia, že *predseda Faure sám zariadil tento attentát, aby pred ľuďom tým viacej osláveným a obľúbeným sa stal.* Dľa týchto noviniek to je jeden z nápadov Faure a, ktoré on veľmi obľubuje a ktoré sú jeho privátnou passiou. Novinky „Figaro“ ešte za smiešnejší pokladajú tento attentát a hovoria, že je nedeľnejšia už riatá puma, čo Faureovi nastavili. — Ako vidno, Francúci si i zo srmti žart robia a i z dinamitu slávu dorábajú. My sme na takéto kúsky ešte nedozrelí.

Pokoj medzi Tureckom a Gréckom je už skoro úplny. Turci vyviedli vojsko z Tessálie, a tak úradne sa viacej nebýju. Okrem toho turecké úrady prísno trescú tých, čo šíria tú zvesť, že Tessália by sa mala k Turecku pripojiť. Takýchto vtáčkov už viacej i do chládku posadili. — Avšak z druhej strany sa dozvedáme, že grécka vláda protestuje proti tomu, že Turci jej zem napádali, že turecké vojská v Tessálii pustošili a výstupnosť sa dopustili. Ďalej protestuje proti tomu, že Turecko na obyvateľov Tessálie doliehalo, aby podpísali tú prosbu, v ktorej pripojenie Tessálie k Turecku sa žiada.

Amsterdam 13.
nied. 11. 1878.
vážo 2000.
v. 1878.

Krajinský snem.

Snemovňa vyslancov.

16-ho júna snemovňa prijala vo všeobecnosti a potom aj v podrobnom pojednávaní návrh zákona o honvédskejších vychovávacích ústavov.

18-ho júna zase sa započalo pojednávanie o návrhu zákona o uvedení do života trestného súdneho postupovania, tojest o 16. §-e tohože návrhu, s ktorým vláda svobodu tlače by chcela utlačiť. Z vládnej a liberálnej strany už ani rečník nepovstane, ba ani toľko vyslancov liberálnych nebolo viac raz prítomných, koľko ku pojednávaniu potrebné je, tak že Bánffy jeho liberálnu stranu tak rozdelil, aby jedna čiastka bola prítomná, druhú popustil domov. Priatelia svobody tlače to jest celá opposícia ale je prítomná a zo dňa na deň rečnuje proti 16. §-u, a dotedy bude proti nemu hovoriť, dočím vláda nepopustí, alebo musí Bánffy zaťakovať a úrad složiť.

Medzi tým sa pýtali ministra orby, že prečo nerobí dačo, aby rieka Morava nerobila každý rok toľko škody.

Liberálni farizeji.

Človek falošný každému poriadnemu človekovi sa oškliví. Nič nie je špatnejšieho, ako keď človek ináč myslí a ináč hovorí, alebo keď ináč hovorí a ináč činí. Ľudia pretvarujúci sa podobní sú jedovatým hadom, skrývajúcim sa pod pestré kvety, aby tým istejšie pohrýsť mohli.

V terajšom politickom živote mnoho máme takých jedovatých hadov s dvoma nohami. Skrývajú sa pod pestré kvety svobody, osvety a pokroku a až vtedy vidno ošklivosť ich, keď sa na božie slnko ukážu.

Naši páni liberáli vždy majú plné ústa samej svobody, pokroku a osvety. Vždy pýšili sa, že oni len svobodu rozširujú, a hľa, teraz na sneme s takým návrhom zákona vystúpili, ktorý rovno nameraný je proti základu opravdivej svobody. Návrh tento je teraz na pretrase v snemovni a vzťahuje sa na nové porotné súdy a na trestné postupovanie pri porotných súdoch.

Nové porotné súdy pozostávajú budú z porotcov, t. j. z takých občanov, ktorí nie sú od kráľa alebo od ministra vymenovanými riadnymi sudcami, lež ktorí zpomedzi neodvislých občanov voliť by sa mali, aby neodvisle a nestranné súdili nad jednotlivými prečinnými. Takéto porotné súdy, zo svobodných a neodvislých občanov pozostávajúce, v každej vzdelanej a svobodumilujúcej krajine dávno sú už zavedené. Veď ani niet krajšieho a vzácnejšieho práva, nežli to právo, keď každý daň

platiaci občan účasť brať môže vo vynášaní zákonov, jako i v dozorstve, či a jako zachovávať sa zákony ku všeobecnému blahu vynesené. Veľmi krásne zdá sa to byť, keď neodvislí občania, čo porotní sudcovia, súdiť môžu i nad priestupkami zákona. Zákony vynášať a do života uvádzať, nad priestupkami zákonov neodvisle súdiť, to sú veľmi krásne práva ľudu daň platiaceho. Avšak ľud málo kde svobodno užívať môže tieto svoje práva ústavou (konštitúciou) zabezpečené. Zákonodarcov (ablegátov) si volí, stoličných úradníkov poveriť so správou zákonného verejného života, ba ešte i osobne súdiť v porotných súdoch nad priestupkom zákona, tieto vznešené tri práva patriť by mali svobodným občanom každej ústavnej krajiny, teda patriť by mali i občanom ústavného, svobodného, vraj, Uhorska.

Hovoríme, svobodného, vraj! Lebo dobre vieme zo skusenosti, ako sa u nás tie spomenuté tri práva udeľujú ľudu, daň štátu platiacemu. Ablegátov čo zákonodarcov svobodno si volí, stoličných úradníkov svobodno si vybrať, tieto práva nachádzajú sa u nás iba na papieri. To netreba nám dokazovať.

Nuž, i to ľahko uhádneme, že ako vyzerá bude u nás i to tretie ústavné právo, súdiť totižto v porotných súdoch. Porotcami mali by byť svobodno vyvolení neodvislí občania. No vo „svobodnom“ Uhorsku najmenej smiešno by bolo teraz vyprávať o svobodnej voľbe porotcov. Preto vopred vieme, že porotcovia závisieť budú od chuti vlády, pretože pri voľbe porotcov hlavnú časť bude mať hlavný župan. Kto nechce tancovať dľa nôty vládných naháňáčov, ten ťažko bude porotcom. Teda už to, že od hlavného župana závisieť bude voľba porotcov, zrejmo svedčí o „neodvislosti“ nových porotných súdov.

Avšak pokrytstvo a farizeizmus našich liberálov — svobodárov najviac vysvitá zo 16. §. toho návrhu o novom trestnom postupovaní. Tento bod alebo paragraf 16-tý je ozaistným čertovým kopytom, ktoré prezradzuje úmysel našich svobodárov. V tomto 16-om bode vyrieknuť chcú, aby nad novinkármí, privatných ľudí na cti urážajúcimi, súdily riadne súdy a nie porotci, ako dosiaľ. Liberálom nepáči sa, že novinkári opovážia sa svobodno odhalovať prečiny a ošklivosti daktorych pánov. Preto naučiť chcú každého smelého novinkára mores, a postaviť ho chcú vzdor zakonu „svobodnej tlače“ pred riadne súdy, lebo porotci koľko toľko neodvislí nepáčia sa pánom svobodárom, keď vraj nie dosť ostro súdia nad novinkármí.

Lenže liberáli prerátali sa. Svoboda tlače nedá sa tak ľahko shabať, ako volebné právo. Lavičiáci (kossuthisti) tuhý boj vedú na sneme za svobodu tlače. Je to zaiste pekne, keď proti liberálom svobodu, vraj, rozširujúcim, brániť sa musí svoboda tlače. Svobodu hlášu, a zaskrtiť chcú starodávne právo svobodnej tlače. Sú to farizeji!

Faleš.

Keby sme chceli obľúbenosť a súcosť terajšej našej liberálnej vlády, zvláštne Bánffyho z tých mnohých chvalo- a vďakopisov, ktoré po tieto dni Bánffy od stolic, miest, kruhov a spolkov dostal, posúdiť, bezpochyby museli by sme vyznať, že niet na širom svete tak obľúbenej, tak záujmy národa zastávajúcej, o všetko dobré a zákonité sa starajúcej vlády, ako u nás v Uhorsku. Šťastliví my! myslia si povrhne súdiaci: A horkí tam, liberálny klam, a nám je to všetko.

Jeho Veličenstvo náš najjasnejší kráľ, aby vychovel starým a opravdovým žiadostiam národa Uhorská v tieto dni privolil, aby sa aj v krajine Uhorskej vystavili akademie, vyššie školy vojenské, aké po teraz len v Rakúsku boly. Zaiste, že na toto odhodlanie Jeho Veličenstva zaplesala celá krajina vďaky vzdávajúca mu za Jeho dobrotu. Spolu ale dostalo sa uznania výtečnému vodcovi národnej sranky gr. Apponyimu, ktorý roky a roky bojoval a pracoval na tom, čo najjasnejší kráľ prítomne dovolil.

Prirodzená vec, že Jeho Veličenstvo toto svoje odhodlanie národu na známosť dal cestou ústavnou, teda prostredníctvom terajšej Uhorskej vlády. To je cesta prirodzená, bo veď zástupca kráľov je Jeho ministerium. A pozrite len túto celkom prirodzenú vec použili bezočiví liberáli ku tomu nešlechternému skutku, aby týmto činom Jeho Veličenstva svoju vážnosť, ktorú nikdy nemali, si zadovážili, pozbaviac kráľa zásluhy a všetko seba jedine svojej starostlivosti, opatere privlastnujúc. Vládne liberálne noviny na povel vytrubovaly po svete, že ejhá, Bánffy a jeho vláda to je opravdivá maďarského ducha vláda, ktorá vyprostredkovala od Rakušanov to, čo po teraz nikomu, ani len Apponyimu sa nepodarilo. Táto Bánffyho vláda nosí záujmy krajiny našej na srdci jedine ona je vstave požiadavky naše oproti Rakušanom uskutočniť. Preto hore sa všetci, palme Bánffymu a jeho ľuďom temian, zvelebujme ich, blahoželajme im!

A ti Bánffymu vo všetkom ponížení sluhovia po stolicach a mestoch ponáhľali sa v mene liberálnych voličov, v mene liberálne snyšľajúcich Bánffymu ku jeho ohromným potešiteľným výdobytkom blahoželať a jemu svoju oddanosť preukázať. Z každej stolice skoro zo všetkých miest, ešte i z chudobnej Oravy dostal uveličený Bánffy dopisy chvály a vďaky. A on to všetko vážne poníma, ani sa ozaj z tejto komedii nezasmieje. On sa nazdá, že my to za hotový gróš berieme čo ti pätylizači počarbú. A nazdá sa, že my nevidíme ďalej od nosa. Vidíme Bánffyho, ničmenej ako pekne zachádzanie so samým najjasnejším kráľom, keď rozhodlanie Jeho Veličenstva seba pripisuje, seba so svojou vládou do popredu tiska a osobu najjasnejšieho kráľa pcha do zadu, do tmy a trpí, ba raduje sa tomu, že mu jeho labužníci sa klaňajú a všetku uznanlivosť a vďaku, ktorá na teraz jedine kráľovi

patrí, sebe privlastňuje aby takto môhol chvastavo pred krajinu vystúpiť a v prsia sa bijúc seba a svojích mamelukov za neviem akých víťazov, neohrožených hajiteľov práv národa preukázať.

No súdte teraz či je to šlachetné zachádzanie s korunou, poľahke s jej nosičom? Pre seba schabať to čo právom kráľovi prislúcha, to je nie spravodlivosť. — Tým menej, lebo my sa ešte živo pamätame keď táže liberálna vláda, keď jej už priháralo, keď sa už krajina nad jej nečinmi zhrabila a ju na večný odpčinok dať zamýšľa, táto liberálna vláda vtedy sa kryla za plášť kráľovský, a stojac v tieni koruny kráľa do popredu tiskala, všetku rozhorčenosť národa na kráľa svaliac, vyhovárať sa, že to tak Jeho Veličenstvo žiada. To je liberálna praktika. Keď niečo národu a krajine milého a dobrého vykonajú, to vtedy sebe privlastňujú, keď ale od krajiny a od väčšiny opovrženú vec idú vykonať, vtedy všetku chybu zvalia na kráľa a oni čistí ostanú. Nuž čo je to? Zodpovednosť všetku na kráľa uvaliť, kdežto oni sú príčinou všetkého.

Tak to robí i teraz. Keď pre tie nové u nás na vystaviť majúce vojenské akademie raduje sa krajina, Bánffy odstrčil kráľa a seba v akejsi posvätej sláve postavil v oči národa. Nuž či je to nie jarmarochná komedia? Ba veru že komedia a to hnusná komedia.

Nech že sa vychvaľuje Bánffy s jeho ministrami a pohoničmi nad tou výtečnou, samovoľnou spravou verejnou, ktorá sa po stolicách zahnezdila, nech sa vystatuje svojimi županmi, podžupanmi, slúžnovskými aj notármi a keď sa mu páči aj najnovšie vymenovanými rychtármi. — Nech že sa vychvaľujú svojou mocou, ktorou pri voľbách a iných záležitostiach verejného života utlačili občanskú svobodu a presvedenie. Nech sa vystatujú s Tarnóczym, Gebauerom, br. Klochom. Nech sa vychvaľujú za prenasledovanie katolíckeho duchovenstva kráľovským notárom, sedriou a žalárom. Ano nech sa tými ich vlastnými veľmi chvália, ktoré už i tak podkopali dobré meno naše pred cudzozemou, na toľko, že nás považujú za divých nevzdelaných, len mocou vojenskou ukrotiť mohúcich ľudí. To sa vlastnosti liberálnej vlády, za tieto nech ona zodpovedá ale nech sa nekryje za trón kráľovský.

Človek užasne nad týmito vecmi. Ale to je tak, liberalismus všade huževnate sa drží vlády, aby tú udržal, neostýcha sa ani kráľa osobu použiť a na ňu zlosť a nenávisť ľudu uvaliť. — Vezme, že príčina všetkého zlého u nás sú jedine liberáli, ich výchovky, čo sú jak pekné nestojá deravý krajciar. Čas je odmrštiť tých, ktorí ani osobu apoštolského kráľa šetriť nevedia pre svoje sobecké ciele.

Jablonovský.

Prebudzme sa!

Nikdy a nikde ešte nemal národ židovský také zlaté časy jako u nás v našej krajine uhorskej. — V hodnosťach postavení — v zlate a striebre kúpe sa: všetku moc v rukách držiac, panuje nad kresťanstvom: ktoré jako pod ťažkým bremenom utlačené od slabosti v tuhom spánku pohružene spí. Židia, vediac to dobre že zo všetkým vládnu, dnes smelo, ba hrdo kráčajú po cestách svojho blahého života;

tak že dnes už netrpí aby kto meno jeho bez uctivosti vyslovil.

A jak by sa kto — jeho zlosti — jeho klam, jeho falešnosť, úžeru, podvod len spomnúť opovážil: už skočí jako divý zver — a hotový je i nôž do človeka pichnúť.

Tento po celom svete roztrúsený národ, vlastnej domovini (vlasti) nemajúc, lebo tam má vlast kde mu je dobre, zo svojej otčiny do našej drahej vlasti ništ nedoniesol, tu sa predsa usadil, robí sa mu od jakživo nechcelo, ťažilo, chlieb svoj s potu tvári nevyhľadával, zdravie svoje pri práci nebezpečenstvu nevidal; život svoj za vlast uhorskú alebo pre dobrobyt občanov neobetoval — slovom ništ preukázať nemôže, čo by aspoň volačo bolo k prospechu obecnstva — len všetko pre seba. A len skrz klam a podvod, jako aj s úžeru nadobudnul tie velikánske majetky, ktoré majetky predkovia naši len vytiatim krvi vydobit moseli.

Národ židovský nielen že seba za národ vyvolený a samostatný považuje: ale sa za povolaných drží, aby iným národom rozkazoval, trúfajúc že iné národy sú len nástroj k židovskému cielu.

Čo len chceli to už všetko obsiahli. Už sú emancipovaní a sú recipirovaní! Teda židi nie sú viac „odhodek“ národov. A toto všetko len s figlami židia previedli. A či snáď nadobudli si voliake zásluhy? Oh nie! Ale ľud suboželi! Ano na mozoloch biedneho ľudu stavá sebe národ židovský kráľovstvo svoje; a ľud tento na svojích prsách kojí tohto najväčšieho nepriateľa svojho!

A či to ešte bude dlho trvať? Istotne jak kresťania sa neprebudia zo spánku mlčanlivosti a lahostajnosti!

Prebudzme sa! už je čas aby sme sa čohosyk lapili.

Pozrime do susednej krajiny! Tam sa kresťania už na nohi postavili. V Rakúsoch proti židovská strana vyhrála a panuje! Spojme sa teda aj mi; a zo statočnými silami, pracujme v braterskej láske poriadnym spôsobom medzi hranicami zákona pod zástavu antisemitizmu (proti židom).

Príklad si berme od židov, ktorí vytrvanlive pracujú na svojích citoch. Jeden za všetkých a všetci za jedného. Zakládajme všelijaké spolky kresťanské; a kresťania nech podporujú kresťanov. Vystrime zástavu antisemitickú; nech plapolí po drahej vlasti našej, a kto má smelého ducha a nechce byť ďalej otrokom židovským, nech pristúpi pod zástavu túto a nech sa stane bojovníkom zásady antisemitickej!

Nech žije antisemitizmus! *Jano z budy.*

BESEDNICA

Nesvedomití lotrovia.

(Dokončenie).

— Nech je čo chce, veru vám už neverím — kričal sedliak z ďaleka a odišiel.

Arčakovi to nedalo pokoj. Hneď išiel k svojim súdruhom; predniesol vec a napajedeno rozprával o tom prostem sedliakovi. U Mirkavých boli zobratí skoro všetci remeselníci; tu mali svoje miestečko, kde sa zahráli v nedeľu a piva si zapili. Každý zvedavo rozprával o tom, lebo ich to mrzelo, že kresťanský ľud takto derú.

To neni nič moji milí — po dlhšiem čase rieknu Arčak. — V tomto dome bude viac zapletených sedliakov. Neviete jaký je to boháč? A z čoho to má? Len z takéhoto kmínenia! Ten sedliak mi aj začne rozprávať, ktorí, sú ešte tak s ním spojení, ale keď videl, že ich začínam písať ušiel.

— Neboj sa bratku — ozval sa Švirkel — však mi na to prindeme; ja si dám záležať. A keď raz dostaneme takýchto lotrov, beda im!

— Dobré Antoško; len sa do práce! Pravda všetci pomôžte? Čo? Pomôžete?

— Pomôžeme, pomôžeme — ozývala sa celá izba.

— Pomôžete vy . . . pivo piť. Mnoho kriku a málo účinku.

— Na naše čestné slovo — riekli všetci — sa zavazujeme, že ti pomáhať budeme.

Ja najviac Karolko — rieknu Svirkel — keď ty oslábneš, ja sa stanem vodcom.

— Ty Antoš, ty — odvetil na to Bugala — ty chudiak, vodcom? Ty by si vedel viesť zajacov na kapustu!

— Tebe len to vravím Michal, aby si bol ticho; aj tak malo rozumieš takýmto veciam.

— Dozaista ty si najmudrejší; druhý nevie nič, len ty všetko! . . . Ale nech je jako chce, staneme si k tebe všetci, a budeme bojuvať proti tým nesvedomitým lotriskom, lebo ja som počul, že ich má byť viac; že sú aj kresťania medzi nimi.

— Všetko jedno. Kresťan sem, kresťan tam. To sú takí dobrí kresťania, jako dobrí vtáci; jedným slovom vybíjaní loptoši, proti ktorým tiež budeme bojovať.

— Ano tak je. Jedon do ostatnieho budeme pri tebe — kričali všetci.

Nastal nový život v Nikšteine. Jedon každý remeselník dával pozor na sedliakov. Vedeli, že títo nesvedomití ľudia, ich spolu občanov nivočia, a preto vyšetrovali vec. Dozvedeli sa o jedon týžden ešte viac; skoro z každej dediny bolo niekoľko, takýmto podvodom oklamaných. Nielen že zbožie, ovocie, kury, husy, vajca, maslo nosili sedliaci nesvedomitým lotrom nikšteinským, lež aj robili na zapraží svojej niektorému dva dni, druhému tri, a našli sa aj takí bezočiví kmíni, ktorým devať alebo desať dní pracovali, len preto, že im vechsel podpísali.

Na druhý týžden zas sa zošli remeselníci u Mirkavých. Tu každý predniesol svoje dáta. Švirkel a Arčak ich mali najviac; jedon zdrapil päť židov, druhý ale dvoch židov a jedného kresťana. Môžeme

si myseľ jako sa rozprávali; už už ehcei leteť k služnému, aby týchto užerníkov zažalovali.

— Nie tak bratia moji — rieknu Arčak — čakajme ešte, až sa všetko dozvieme. Keď budeme mať dôkazy potvrdené so svedkami, ich zažalujeme.

— Dost je toto Karlík môj — povedal Švirkel. Ja mám také dôkazy, že mi veru neujde ani jedon žid. Toto je do neba volajúce zbojstvo, čo títo kmíni robia. Len si pomyslíte; jedon ubohý človeček mi rozprával, že Špierocis ho skoro o 50 zl. doniesol; zas sa mi druhý žaluval, že on mu musel robiť celý týžden, čo mu podpísal; zas iný vravil, že jeho manželku chcel za služku mať, len za to čo mu zmenku podpíše.

— Neni možná braček náš — povedali ostatní — teba musel ten sedliak oklamať; myslel, že si ty exekutor, preto ti takúto hlúposť povedal.

— Vyskumal som ja všetko najmliejší — odvetil na to Arčak — a presvedčil som sa, že sa vec tak má. Ano istý kresťan ešte viac dere ľudí, jako ostatní ľudia a to ma veľmi mrzí . . . Rád bych nechať všetko tak.

— A kto je to? . . . Kto?! Poved' čím skôr! však neni len medzi nami taký podliak — vravili všetci.

— Kto? . . . ani by ste si nemysleli . . . Mrzí ma to meno povedať.

— Ale poved'! všetko jedno, toho tým viac budeme prenasledovať.

— Nuž Dunkoš Antoš, ten najnesvedomitejší lotor, lebo tomu jedon sedliak devať dní robil na koňoch, len za to, čo mu podpísal zmenku. Čo poviete nato? Je to svedomie? . . . A to na 80 zl. sa mu podpísa.

— Taký kus som ešte nepočul — rieknu Svirkel. — Však mu ja ukážem tomu boháčovi! Teraz už viem, prečo tak chytro zbohatnul; veď keď takto zbija ľudí, musí nachamrať tých peňazí. Pozrite ten chudiak sedliak skoro 36 zl. platil za to, len čo mu podpísal svoje meno; to už ani žid neurobí.

— Ešte viac vykonal — rieknu na to Arčak — tento nesvedomitý loptoš. Viete čo postvával s tým sedliakom?

— Nuž čo? — tázali sa všetci.

— Dal vám ho za intabuľovať.

— No veru krásne! Fuj! haňba! — skriknul Križan — že sa takéto veci dopustí robiť jedon kresťan. Ja bych ho ohlušil, keby tu bol! Či už všetok cit ľudskosti vyhasnul v srdci jeho? Takýchto lotrov by bolo treba povešať!

— Ticho, ticho Štefko — rieknu zas Arčak — len tak nechajme vec túto. Všetci budeme ešte rozvažovať, čo a jako máme začať takúto neprijemnú udalosť, a potom odrazu, jako hrom z neba prastneme na nich; ani nebudú vedieť odkiaľ, čo a jako, len už budú v sídle.

Tieto mrakavy, ktoré zaplavili srdcia nikšteinských obyvateľov viac nemôhli zostať len tak visieť nad mestom. Prišiel čas pomsty; už vedeli všetko horliví zastupitelia pravdy, a zažalovali nesvedomitých dračov. Celé mesto bolo poburené. Každý sa divil nad touto bezbožnosťou, ktorá tak dlho pod pláštom mlčanlivosti bola. Ale prozretelosť Božia na javo vynese všetky veci; neni toho pod slnkom, čo by neprišlo na javo; a tak sa stalo aj teraz.

Remeselníci nikomu nič nepovedali, len zbierali dostatočné dôkazy. Keď už všetko mali v poriadku, zošli sa zas u Mirkavých. Tu bol aj jedon pravotár, ktorý sa zaujal za túto vec s najväčšou svedomi-

tosťou. Nikto nepochybuval o tom, že toto bude mať špatný koniec; ale aspoň pravda zvíťazi — riekli niektorí — a naša bude sláva, že sme nesvedomitých lotrov na kríž pribili.

— No ja nechcem, aby ich na kríž pribili — odvetil na to Perkaš pravotár — ja sa uspokojím aj s tým, keď ich na tri roky pozavierajú; dosť to bude pre nich. Že je toto iste, nikto nemôže pochybovať, lebo spravne dokážem, že falošne popodpisovali cudzé zmenky (vechsle); čo obyčajne trojročný žalár fahá za sebou. Uspokojme sa teda s týmto. Taký trest občiahnu na jaký nerátali!

— Ej toho Dunkoša by sa zešlo — rieknuť nahnevano Arčak — na desať rokov zavref.

— Dosť mu bude na devať! — odvetil na to pravotár — takto dostane primeranú výplatu za svoj účinok. Ja ho nepustím, čo ho hneď o celý majetok jeho prinášem!

Tak sa patrí; len ho dobre! pane pravotár — povedali ostatní — nech vie, jako sa má po kresťanský zachádzať s ľuďmi.

— Bolo by ho treba intabulovať až do smrti — riekol posmešným hlasom Švirkel. — Ba aj jeho deti, aj manželku, aj všetko, čo len má! Nech ho čert vezme, keď čertu slúžil!

— Len pomáľ páni moji — poznamenal na to Perkaš — veď sme kresťania; takáto pomsta sa nepatrí k nám.

— Ja ho budem až do smrti prenasledovať — napaleno sa rozhadzoval Švirkel.

— Ale idžže — riekli ostatní — ty si strašný človek!

— Som veru; neodpustím mu ani keď bude zomierať.

— No ale aby bolo koniec všetkému — povedal pravotár — musíme sa ujednotiť, jako budeme zajtra pred súdom rozprávať. Všetci tam nemôžete byť, len tí najhlavnejší.

Teraz chcel byť každý hlavný; aj takí čo sa málo starali o túto vec, chceli ísť k súdu. Po veľkom rozvažovaní usniesli sa na tom, že desať ich pôjde. Švirkel a Arčak boli medzi prvými; oni sa unuvali najviac, nemohli teda ani chybuvať.

Už to vedelo celé mesto; čo je vo veci každý sa dozvedel, kto bol v potyku s remeselníkmi. Tito to rozniesli hneď, jako im pravotár povedal, že sú už zažalovaní všetci tí nesvedomití užerníci. Bolo behania, bedakania. Aj vaj! kričal každý žid.

Nesvedomití lotrovia sa predstavili pred súd. Posmešným pohľadom pozierali na remeselníkov a na Perkáša pravotára. Ale sa im odnechcelo smiať, keď začal Perkáš predkladať ich veci. Jednoducho rozprával; nič inšie nepredniesol len samé udalosti, ktoré oni páchali za veľké roky. Všetko dokazoval so svedkami. Tí bledli a zostali, jak stena; Dunkoš skoro spadnul od strachu.

Keď všetko predniesol pravotár, začal sa ich vypytyvať sudca, či je to pravda.

— Nie, prosím ponížene p. veľkomožného — povedal Balmon žid — to je podlá lož!

— Áno podlá lož, ciganstvo, lhárstvo — rieknuť na to Dunkoš aj ostatní židia.

— My nie kmíniť, ale dokazovať sme prišli — povedal vážnym hlasom Perkáš. Každé slovo čo som vyslovil je dokazané, a pred všetkými tu sme vylovujem, že sú toto nesvedomití lotrovia, ktorých

treba pozavierať. Falošovali zmenky; okradali občanov; kmínili bez prestánia: čo som už dokázal.

— Prosím pane pravotár — seknul mu do reči sudca — takto nesmiete rozprávať.

— Ja dokazujem — odvetil na to Perkáš — a ponevác takéto strašné kúsky páchali, hodní sú toho.

— Ano tak je — riekli svedkovia — my ich za takýchto vyhlasujeme: nesvedomití lotrovia sú, ktorých by bolo treba na kríž pribili!

Sudca nevedel, čo mal povedať. Vyočul všetkých svedkov. Každý pod prisahu tvrdil, že sa vec tak má. Sami sedliaci prišli, ktorí z očí do očí povedali svojim dráčom tie huncútsva, čo s nimi páchali. Zmenky od nich podpísané najjasnejšie svedčili, že falošne zachádzali s ľuďom; mámili ho a okradali fajnovým spôsobom pokladnice.

Oni zo začiatku tajili. Keď sa im ale dokázalo nad slnko jasnejšie, že kmínili, vyjavili všetko. Dunkoš najväčší zločin spáchal; jemu všetky role obrobili sedliaci zadarmo, len čo sa im podpisoval na zmenky. Kolko hús, kačiek, kureniec, masla, vajec, tvaroha dostal nechcel vyjaviť; ale babky, ktoré mu to nosily veru vyrozprávali bez haňby všetko. Tie dve zmenky, na ktoré falošne podpísal druhých, tichučko najviac dokazovali, lebo pre tento zločin, ho istotne žalár očakával. Tak isto sa dokázalo aj na židov, že falošne podpísali mená druhých na vechsle a vyzdvihli peniaze; tí boli ale svedomitejší: každý podpísal len jedon.

Koniec bolo súdu. Balmon, Stekér, Pravein, Draning, Šnukes židia na tri roky boli odsúdení do tma-vého žalára. Dunkošovi ponevác bol kresťan, a k tomu ešte dve zmenky falošoval, sa uliezlo šesť rokov, lebo on najnesvedomitejší bol. Jako vyšli zo siene úradnej pod dozorstvom četníkov, (žandároch) každý ukazoval prstom na nich, rieknuť: pozrite nesvedomitých lotrov vedú.

Perkaš nedostal za svoje právo nič, lebo ani nechcel prijať; takú lásku si ale získal u ľudu, že každý kto prišiel do Nikšteinu, len k nemu išiel, keď mal nejakú pravotu. Bol obľúbený každému.

Remeselníkovia sa zas zošli u Mirkavých, keď súd dobre vypadnul. Tu nebolo konca-kraja radosti a veselosti. Sedliaci, páni, remeselníci, kupcovia, ba aj sedliacky a panie, ku ktorým ešte aj dievčinky a šuhajci mladí sa pripojili, všetci sa radovali v hromádke nad veľkým víťazstvom. To by nebol nikto myslel, čo z tej malej veci vykvitne, ktorú Arčak doniesol. On bol najpotešenejší nad týmto, lebo z neho vyšlo všetko.

Od terajška ho nepovažoval Miško Harmotný — lebo to bol ten sedliak, čo sa mu požaloval — za exekutora, ale za najlepšieho dobrodinca. On zaďakoval jednoduchými slovami všetkým remeselníkom aj pánu pravotárovi v mene sedliakov, a na konci povedal:

— Boh potrestal nesvedomitých lotrov; on neni nahlivý ale pamätlivý. Striasli sme sa jarma, oni ho ale na krky dostali.

— Bodaj by ho do smrti nosili — riekli na to ostatní — lebo už dávno zaslúžili, aby boli ukrižovaní, jako lotrovia!

Ján Kempný.

OHYRNÍK

Kresťanská ľudová knižnica.

P. t. cirkevným a svetským čitateľom v láskavu vedomosť prinášame, že my pre náš ľud vzhľadom lacného a dobrého čítania s času na čas kresťanské a ľudové rozprávky vydávať budeme dľa vzoru tých ľudových knižočíek (malých sošítov) a zčiasťky týchže preklad, ktoré vo vydání *Sv. Štefanského Spolku* v milión výtiskoch medzi ľudom rozšíreno kresťanské čmýšľanie pestujú, zlého smeru alebo sprosté jarmočné výrobky vytvárajúc, osožnú zábavu poskytujú, kresťansko-náboženské presvedčenie nášho ľudu osilňujú, telo i dušu sošľachťujú a takto náš ľud v dobrom upevňujú.

Prvý sväzok už na druhý týždeň výjde s nasledujúcim nápisom:

**Moje srdce také:
A tvoje je také?**

Cena sošítu 4 krajeiare; pri 15 výtiskoch poštové útraty my snášame.

Uctivo vyzývame teda opravdivých priateľov kresťanskej veci, obzvlášťne prevelebných pánov duchovných, ráčte tento podnik dľa Vašej možnosti napomáhať a ľudu ho ochotne a vrelo odporúčať, že by sme časom celú obšírnu kresťanského smeru knižnicu pre náš dobrý ľud slovenský utvoríť a zariadiť môhli.

Redakcia „Krestan“-a
Budapešť, Práter-u. 44.

Jubileum arcikniežata Rajnera. Teraz svätíl arciknieža Rajner jubileum toho, že už 25 rokov stojí na čele rakúskej domobrany (Landwehr). Jeho veličenstvo kráľ z tejto príležitosti vyznačil jubilanta svojím najvyšším rukopisom, v ktorom vrele ďakuje arcikniežatu za jeho zásluhy nadobudnuté pri Landwehre. Arciknieža na pamiatku jubileuma svojho rozmnožil už prv založenú základinu arcikniežata Rajnera o 40.000 korún.

Uvádzka biskupa rožňavského. Uvádzka rožňavského biskupa Jána Ivankoviča v nedeľu sa odbavovala pri velikej slávnosti. Pri obrade bol prítomný zo stránky vlády Michal Zsilinszky, štátny tajomník; okrem toho tam boli poslanci susedných stolíc. Biskup v celom ornáte, na pekných sivkoch vo štvorke uhaňal do sídelného chrámu, kde bola brána „Boh fa zdrav!“ postavená, v kostole na predku ho skvostne odeté dievčence vítaly a na cestu mu kvety sypaly. Tu čakali naň i kapitulníci v celom ornate a voviedli ho dnuka, kde po krátkej modlitbe „Teba Bože chválime“ spievali, na čo do residencie sa vrátil arcipastier.

Štefan Rakovszky, čestný člen. Okresní potravný spolok obce Páli (šopronská st.) Štefana Rakovszkého, cis. a kráľ. komorníka, ľudového vyslanca okresu čorniaskeho v poslednom mimoriadnom shromaždení jednohlasne za čestného člena zvolil.

O smrti prelata Kneippa z Wörishofenu (Bavorsko) píšú: Kneipp 17. t. m. po krátkom smrtnom zápasi ráno o 1/5 ticho dokonal. Jeho mltvola z kláštora po poludní o 3. hodinách slávnostne prenesená bola do umrlčieľ budovy. Na pohrabe sa súčiasťnili školské deti, reholníci, kňazstvo, milosrdní bratia, všetky spolky Wörishofenu a mnohí kúpeľní hostia. Vo Wörishofene je všeobecný zarmútok, dedinčani a nemocní hlasite oplakávajú svojho dobrodejcu. Nebožťika doista pred veľkým krížom uprostried cintorína stojácom pochovajú. Poslal vyše 1000 telegramov došlo do Wörishofenu, medzi nymi i arcikniežata Jozefovho.

Mor v Carihrade. O šírení sa moru v Carihrade a okolí smutné chýry nám donášajú. Nemoc priniesli na jednej lodi z Prednej Indie a so dňa na deň sa šíri, už i z tej príčiny, že Turci — ako známo — nie sú milovníkmi čistoty a vrchnostou donesené zdravotnícke rozkazy tiež neradi plnia. — Dľa úradnej zprávy do 15. júna ochorelo 168 a zomrelo 88 na túto nemoc. Avšak bude ich i viac zomretých, ale mnohých Turci v noci potajomky pochovávajú a tak ťažko určitý počet udat. — Chráň nás Bože od niečoho podobného!

Kat. autonomia. Bobotskí pán farár na 3-tiu hodinu 20-ho júna povolal farníkov svojích na poradu z ohľadu kat. autonómii. Farníci vo veľkom počte sa shromaždili. Pán farár vysvetlil cieľ shromaždenia, prečítal pravidla autonómieľnej voľby a vyzval farníkov k voleniu päť údovej komissii. Za riadnich údov vyvolení sú: Rudolf Miklósy, Ján Peterka, Peter Kiszelicza, Ján Kahaj, Villibald Motesiczky. Za predsedu komissii vyvolení js miestny pán farár Rudolf Miklósy, za zápisníka pán Villibald Motesiczky učiteľ horňanský. Nahradný údovia sú: Jozef Prisztach, Jozef Fiala, Michal Csahoj a Vincenc Pécs.

Veľký oheň zúril 12. júna vo S.ätom Kríži, kde vo veľkom vetre v pár minútách 20 domov a bočných stavísk zo všetkými gazdovskými náradiami stálo v ohni, a len miestnym a okolitím ohňohasičom neohroženeľ práce sa poďakovať môže, že pod vedením p. Gustáva Bucsek ohňohasičského komandanta väčšina mestečka ochraneno bolo. Škoda obnáša asi 40.000 zl. Dve dietky ťaško pochorely. Prvšou pomocou prispel Jeho Osvietenosť p. Karol Rimely baňskobystrický biskup, ktorý očitím svetkom bol nad pustošeným mestečka, a ktorý núdznym peniaze rozdal, ostatným ale sčiasťky zdarma a sčiasťky za najlacnejšiu cenu potrebné dreva daroval. Nech Boh odplatí Jeho veľkodušnosť.

Ženci zastavili prácu. Z Báč-Almášu nám zdelujú, že na panstvách grófa Telekyho v Čikeri a u árendátora Rainera v Kún-Baji, podobne i u druhých hospodárov robotníci zastavili prácu a žencovskú smluvu zrušili. Almássy, okresný slúžny 3 socialistických buričov z Kún-Baji zatknúť dal.

Správa železnice košicko-bohunínskej uzavrela, že vzhľadom na vždy zväčšujúcu sa premávku, na rakúskej strane ešte jednu druhú kolaj položí, a ďalej k napomoženiu premávky nových 15 parných rušňov a 500 vagónov zadováží. Nové stávanie a zadovážanie bude stáť 4 milióny zlatých.

Zrážka vlakov. Na kočícko-oderbergskej dráhe, pri stanici Varín, ako nám náš dopisovateľ píše, že po tieto dni srazil sa jeden osobitný vlak s nákladným. Niekoľko cestovateľov ľahšie ranilo. Pri srážke 10 železničných vozňov sa porúchalo. Škoda je značná. Príčinou srážky je tamejší železničný strážca, ktorý zle pošinul „wechsel“ pred príchodom žilinského osobného vlaku. Lahkomyselného strážcu odvedli do Žiliny.

Nový kostol stavajú v Zohori (v prešporskej stolici.) Kostol bude stáť 67 tisíc zl. Patronát dá na stavbu 10.000 zl., kostolná kassa 5.000 zl., a ostatok obetiví farníci zohorskí. Pán Boh im pomáha!

Židovská bezočivosť. Z Meiningenu sdelujú, že tamejší porotný súd odsúdil židovského kupeckého učňa na štyri týždne do väzenia, lebo pri akejsi pohúfankе predniesol parodiю na „Otčenáš“. — V liberálnom Maďarságu by sa to sotva stalo — to posúdenie totiž. N. N.

Statie kosou. V obci Ate pri Päťkostoloch gazda Lukács chcel si požičať zo sirotskej kassy peniaze. Sirotský otec Horváth bol proti tomu a tak požičku nepovolili. Lukács, idúc s poľa, stretol sa náhodou s Horváthom. Lukács bez slova sofal Horváthovi hlavu.

Farské spolky. Katolíci sa nevzmôžu, dokiaľ ich nebijú. V Itálii statne organisuje (sriaduje) sa katolícke obyvateľstvo, pretože tam cirkev prenasledujú. Leo XIII., slávne panujúci pápež a bystrý pozorovateľ verejného života, odporúčal už pred rokmi, aby katolíci organisovali sa v spolkoch farských. Spolky tieto skvele sa osvedčili. Farské spolky ráda a spravujú farári, a podriadené sú spolku dieocésánskemu, nad ktorým zase stojí spolok provinciálny; oba posledné spravujú biskupi. Cieľom týchto spolkov je zásady katolícké prevádzať i vo verejnom živote, v škole, pri voľbách a vôbec všade. Táto organizácia vydarila sa i v Štyrsku. Bol by čas zriadiť farské spolky i vo všetkých farnosťach v Uhorsku, podriaďiť ich spolku dieocésánskemu, nad ktorými by stál spolok krajinský. Bez organizácie nedokážeme ničoho. Spojenými silami treba pracovať.

Nešťastie v balóne. Z Berlína došiel chýr, že v sobotu Wolffert, ktorý už mnoho ráz vystúpil v balóne do vzduchu, s mechanikom Krabem podujal cestu do povetria. Balón vystúpil na 1000 metrov vysoko, potom obecnosť počulo silný výbuch a v tom okamžení bol balón v plameni. Kôš oddelil sa od balóna a, horiac, s veľkou rýchlosťou padol na zem. Oba vzdušní cestovatelia sú popálení, ale je nádej — keďže sa nedolámali, — že budú i ďalej po zemi chodiť. Na vzdušné cesty sotva sa už dajú.

Tarnóczy pred súdom. Budapeštianský trestný súd 23-ho júna započal tú škaredú žľobu proti Tarnóczymu pojednávať: od rána do večera, a 24-ho júna zase celý deň trvalo to pojednávanie, behom ktorého Tarnóczy sa krútil ako had a ponosoval sa ako staručká žena; všetko, čím je on obžalovaný, na zomreých chcel zvalať. Pojednávanie ešte piatok celý deň trvalo: vysvetlilo sa, že Tarnóczy vedomo bral falošné veksle (zmenky).

DOPIŠY.

Od Pruského.

Velavážený pán Redaktor!

Úctive by sme prosili, keď by nám pre týchto našich pár riadkov v našom oblúbenom „Kreštanovi“ miesta udelili; ktoré sme si my jakožto sklenári mikušovskí v Čechách, v mestečku Rudig, uverejniť umienili. — Už máme dosť toho od 28. oktobra minulého roku. Nám sa už oči otvorili, sme videli, ako robil s nami mikušovský rychtár Štefan Budjáč. Ne mal hlasu, že je viacej Budjáčov. Tak ako to môže byť, keď rychtár čo najlepší gazda a ešte k tomu rychtár nemá hlasu? Tak sme si umienili jeden záväzek.

V mene Boha Otca, Bože nám pomáhať vo všetkom, čo si začíname, a čo sme si umienili my mikušovania v českej zemi, na Svätodušné sviatky, 6-ho júna 1897.

My sme si umienili, že z nás ani jeden nepôjde k šľojmovi na žiadne besedy, ani na žiadnu pijatiku; vynímajúc, len keď bude pre domácnosť potrebovať. Keď by ale nemal koho poslať, môže ísť sám lebo nemáme žiadneho kresťana kupca, tak sme donútení k židovi ísť. Ale keď si kúpi, čo potrebuje, hneď a hneď aby išiel po svojej práci. K tomu sa zaväzuje ne vlastnoručným podpisom, s tou poznámkou, že sa zaväzujeme jeden druhému prisne, že toto chceme sedomito splniť, a ďalej medzi našich spolubratov rozšíriť, aby sa aj druhí z toho poučili. V tom nám sám Pane Bože pomáhať a všetkým vespolek! my, ktorí sme na toto podpísaní, chceme držať ako jedna silná reťaz.

Držte aj Vy spolu bratia Slováci! Nedajte sa do otrockého jarma zapriať! Chráňme sa, aby sme tak nerobili, ako sme zvykli, keď jeden sedel v krčme, prišiel druhý dali si hneď do litra naliať. Ale praj mladý páno, nemám peňazí. „I tak od theba nepítam“ tešil šľojmo. Ale keď robil poriadok, tu máš krížik, achcik-bachcik, s tým máš liter, s tým 1/2 litra, a s tým 3 deci . . . Ale on chudák bol opitý, tak miesto litra mal ešte dvakrát toľko. Drahý Rodáci! chráňme sa toho, ako porekalo vraví: chráň sa človeče, aj Pán Boh fa vychráni!

A včil berieme v mene Otca Nebeského pero do ruky my všetci prítomní a podpisujeme mená naše:

Jozef Dohnánsky, Ondrej Kojiš Šlesarik, Jozef Kuruc, Jozef Šiška Budiáč, Ondrej Kuruc, Ján Kožka, Jozef Prudký, Jozef Holanec, Jozef Kožka, Jozef Kojiš Šlesarik, Štefan Kojiš Šlesarik, Jozef Strapko, Ján Kojiš Šlesarik, Jozef Gajdoš a Gustáv Dohnánsky, sklenári. (Mena tak udávame, ako sme ich v originále dostali).

TRENČIANSKÝ-MAKOV.

Velactená Redakcia!

V našej malej sem-tam po vrchov roztratenej dedinke veľmi mnoho židov býva. Týchto väčšia čiastka sa s dreverým kupectvom zaobera. Skoro v každej

doline ale majú postavenú aj putiku, kde ľud náš krvopotne zarobené groše nemilobohu prehajdáka. Mnohí drotári chodia od nás do Preiska, odkiaľ pekné peniaze pošlú svojim vrelomilovaným manželkám. Tie dlho netrvajú; čo ľahko prinde aj ľahko ide, a židia majú radosť z toho, keď môžu so svojou besnicou náš dobrý ľud o peniaze priviesť. Všetko je skoro v ich rukách; toľko liberálnych voličoch snáď ani jedna obec neposlala na voľbu do Bytče, jako Makov, vy-nimajúc snáď Vysoku. Aj tu židia panujú: a preto tieto dve obce najbiednej vyzierajú z tých, ktorých obyvatelia v cudzozemsku si vyhľadávajú svoju výživu.

Už je tu čas, aby vrchnosti zakročili proti týmto nesvedomitým pijavicám, ktoré všetko dobro občanoch našich vycicajú. Podľa zákonov krajinských, len tri krčmi majú byť v malej obci; tu ich je ale, jako my vieme o mnoho viac; a preto povinnosťou predstave-ných obce by bolo, aby toto prekazili, žeby ľud náš tak neupádal. Keď nebude mať ľud náš pracovitý toľko príležitosti, aj sa bude zdržovať, aj nebude peniaze marniť, aj telesne lepšej vyvinutý bude, aj blahobyť bude požívať vo väčšej miere, jako teraz.

Nového tu nič takého nemáme. Každý sedí doma, opatruje svoje roľičky a obrába usilovno, aby sa mô-hol voliake vylitvoriť; mnohí sa zaobierajú so stru-haním šindela, z čoho ale veľkého osoha nemajú, lebo tie peniaze, jako vyrobia, tak aj zostanú v rukách ži-dovských, u ktorých robia.

Najviac nás pohnula pred jedným týždňom istá udalosť, ktorú nemôžeme zmlčať, lebo znevažuje na-ších kresťanských občanov. Rychtár náš Rudolf Matter vyslovil verejné poďakovanie ablegátovi bytčianskeho okresu Ernestovi Urbanovskému, že nám vyprostriedkoval do našej obce poštu. S takýmito cituplnými výrazmi toto predniesol, že sme ani nevedeli pochopiť, kde sa to všetko v hlave jeho našlo. Podľa jeho slov naším starostlivým otcom je Urbanovský, naším veľkým dobrodincom je jedine on „ktorému vždy do-bro voličov na srdci leží,“ čo najnovšie s tým dokázal „že okrem starostlivého spoluúčinkovania s našimi dobrodincami stolice trencianskej ohľadom darovania zbožia a zemiakov pre náš ubohý ľud, nám to pre-ukázal, že obci našej jeho osobným zakročením u vysokého ministeriuma vyprostriedkoval poštu.“

V koho mene toto činil rychtár? V mene všet-kých občanov? Jakým pádom? Veru sa mu veľmi ču-dujeme, že takúto hlúposť urobil; lebo vďaka je pekná cnosť kresťanská, ale len tam, kde máme čo zadako-vať. Keď niekto za také volačo ďakuje, čo povinnosťou bolo vlády dať a nedala dosaváď, a potom za toto voliakto ďakuje tomu, kto vyprostriedkoval túto vec: ten nerozvašito učinil. Kde je povinnosť, tam nemá miesto vďaka: ale požiadávanie! Keď my vieme por-cie platiť a ďaleko sme od druhých obcí, vláda nám je povinnovaná poštu dať; tu sa nemusia žiadne vďaka verejne predostierať.

Že sme trochu zemiakov dostali, to tiež není toho „opravdového a starostlivého otca“ zásluha. Aj toto je povinnosťou vlády. Tu snáď by sme mali viac ďakovať tým dobrodincom, ktorí so svojho vačku nás podporovali a obyliá nám poslali. Síce nečudujeme sa našnu rychtárovi nad týmto; jeho len rýl a motyka má odlúčiť od p. Urbanovského, lebo len pod jeho zástavu chce do smrti bojovať. Veľmi mnoho pochopu môže mať o pekných zásadách kresťanských, a do-zaista jak nie celým tak aspoň pol židom je, keď ta-kéto hlúposti trepe do sveta. Nech žije aj s jeho vrelomilovaným ablegátom, ktorý podľa niektorých z blata

bude most stavať na Váhu pri Bytči, lebo mu že-lezný nepozvolili; že ten až po jeho smrti budú stavať zo železa s pomocou makovského rychtára, ktorý vraj zdrevenou motykou a splechovým rylom bude lásku svoju preukazovať, keď nie k Urbanovskému aspoň k jeho mostu.

Posmeškár.

Z KOLLÁROVEC.

Velactená Redakcia!

Medzi veľkými horami a dolinami roztrateno bý-vajú našej dedinky obyvatelia. Ľud milý, krásny, čistučký je toto, ktorý nielen s venkajšiou krásami, lež aj s duševnými schopnosťami veľmi vynika. Po-božnosť, behabojnosť, úcta naproti duchovným, láska k svojej viere, pekné držanie, starostlivé vychovávanie dietok sú tie cnosti, ktoré ho každému milým činia. Kto by nemal rád takýto ľud? A tá privetivosť, ktorá je tak vyvinutá v srdci jeho, že mu môžeš vyčítať duševný pokoj, koho by neokuzlila? Spieva neprestajne, bár aj ťažko pracuje; veselí sa vždycky, bár aj biedu tre niekedy; nechce sa pohnuť bez toho, žeby city svoje jednoduchými piesňami nevyjadril, bárs bolesť cíti v srdci svojom. Oh tieto spevy milým činia celé jeho rodisko, kde láska, viera, nádej a duševný po-kojičok v tak veľkej miere prebýva!

Že dedinky našej obyvatelia necítia veľkej biedy, to tomu môžu ďakovať, že jejich pracovití rodáci po cudzozemsku chodia a tam si hľadajú zárobok. Co by bolo u nás, keby naši drotári nechodili do Viedne a do Prahy, a odtiaľ neposlali krvopotne zarobené peniažky svojim milým rodinkám? Či by ten ľud môhol využiť z praotcov zdedičenej zeme? Nie, nikdy; tá veľmi málo osohu donáša a nejedon raz viac stojí práca, jako uroda, ktorá sa v jeseni ukáže. Nuž tu vidíte slovenského ľudu vpiť, pracovitost, šikovnosť, ktorá ho veľmi vyvyšuje nad inšími kmeni Uhorska.

Jedno je poľutovania hodné aj u nás, že tá práca krvopotná, s ťažkosťou zgzazdované peniaze mnoho ráz u židov najdú svoje najlepšie miesto. Jest pravda, že tu snáď nie v takej miere, ako inde ale predsa mnohých mozole sem idú, aby obohateli panko žijuceho, nič nerobiaceho žida. Tri krčmy tu máme, ktorých obyvatelia veselo predávajú pivko, vinko aj pálenku, aby mchli našich občanov pomaly o majetky priviesť. Už nejedon prišiel o svoju dedo-vizeň, lebo nebol opatrný: viac pozieral do krčmy, jako do kostola. Tak je to; kto nemá striezlivosti, chytro sa prebudí na to, že jeho majetok dolu vodou pláve, a sa potom tak zahrúži, že mu viac po-moci niet!

V najnovšej dobe sa jakosi začínajú naši židia rezkejšie obracať; není ím dosť, že sú tu tri krčmy, ešte chcú aj štvrtú mať kdesi medzi horami u Škoru-bov, aby mohli ľud náš tým lepšej o mozole jeho donášať. Už sú v práci; behajú sem, aby mohli li-cenciu obdržať. Veľmi smiešne je o tom tá udalosť, že dva židia tojest jedon žid a jedna židovka (nie manžel s manželkou) kúpili istú chalupu, kde chcú krčmu otvoriť. Ona jednu polovičku, a on jednu, a obidvaja si pítajú licenciu na predávanie trungu. Co bude z toho nevieme, len sa veľmi smežeme, aby ten žid potom tú židovku nechytíl za vlasy a nevyhodil von; alebo tá židovka toho žida neovalila volakým kyjakom a nevyprášila von. Myslíme však, že bytčian-ský služný bude mať toľko pochopu a nepovolí ani jednému krčmu, ponevác tu máme už až veľmi mnoho

krčiem, keď sú tri. Po predku upozorňujeme pána služného, aby odvrhnul túto prosbu, lebo dobro občanov kollárovických to požaduje, aby nemuseli do takejto siete byť lapaní. Dost je to keď v troch krčmách sa pije; načo ešte aj tým chudíakom horárom príležitosť poskytnúť k tomu, aby o svoje mozole prichádzali? My sme presvedčení, že pan služný na srdci má dobro našich občanov, a odmrští túto prosbu!

Máme tu aj istého krčmára, ktorý seká mäso. Zvedaví sme či tento šikovný šuhaj má k tomu právo. Jak to len zo svojej židovskej prefikanosti robí, vyzývame patričnú vrchnosť, aby dala pozor a proti nemu zakročila; jak má k tomu ale licenciu nech sa osvedčí až vieme s kým do roboty. Keď naši masiari nesmia bez licencie mäso sekať, tým menej si to môže dovoliť jedon židak, ktorý krčmu má.

Takto by som bol okreslil z čiastky naše pomery. Dokladám ešte to, že tu máme gazdovský spoločnosť, s ktorým si ľud veľmi pomáha. Všetko milé, pekné je tu, čo tak príroda, jako aj duch obyvateľov deň po deň väčší. V prostriedku dedinky stojí pekný kostolík, ktorý so svojou čistotou, príjemným položením, krásou ozdobou a milým spevom kollárovických ženičiek a dievčín každého bohobojného kresťana k sebe priťahuje. Poznať, že príroda a duch človeka vždy v suzvuku sú jedno s druhým u veriacich kresťanov, keď nasledujú prikazy viery svojej.

Ján Žilinský.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Vrele prosíme ctentých spolupracovateľov a dopisovateľov „Krešťan“-a, aby ráčili dopisy v nedeľu alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

Ján Žilinský a Kysučan: My takú polemiku nepodpíšeme; Filioi amate vos! — Šteblo: Ten článok sa ztratil pod predošlým redaktorom; ráčte ho nám ešte ráz poslať a hneď ho uverejníme. — A. L. Gajdel: Stalo sa dľa žiadosti. — M. Gach, Vieden: To isté. — Joz. Javorek, obyvateľ combolský: Neodpísal ste, že kde sa to stalo, a či v Dlhompoli, a či služný od koho dostal tie cigarky? — J. H. Lúčky: Nazdar! — Turdossin. Ďakujeme; list budeme písať. — J. A. Novomesto n. V. Založte tam potravný spoločnosť. — J. K. St. Hory. Ide list. — Mnohý m. Sústredný sklad písobne to každému oznámi.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je únevnanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho

udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osov, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Vyobrazenie.

Kto by neznal našich cigánských koňských kupcov, čo svoje zdochliny dotedy bijú a tlúú (len zavše im dajú obrok z ukradeného ovsa) pokiaľ tieto už na jednoduchý pleskot biča tak sa zpiňajú, ako daký chýrečný z najlepšej arábskej fajty pochádzajúci tátoš. Nejedon človek sa pri tomto už dostal a veruže nepožehnáva našich milých cigánov. — V Halči našich cigánov židia s dlhými kaftánoma a obručkovanými pájesoma zastupujú, a sice o mnoho šikovnejšie čo sa týka figla, huncútstva a falše. V Halči má žid všetko v rukách, cez jeho ruky a z jeho rúk všetko ide, sedliak je naňho celkom odkázaný, najmä ale koňa alebo rožný dobytok bez neho kúpiť alebo predať nemožno. — Náš obrázok ten výjav znázorňuje, ako takýto haličský kaftanový, pajkesový židisko kupca presvedčiť chce, že jeho paripa sa ničoho nefaká, neplaší a že smelo preskočí na prábu prekážku, ktorá je pred jeho paripou postavená. Takéto jazdenie a prába máva veľa obdivovateľov, ktorí sa potom tak od srdca zasmejú, keď náš pán kaftanový židáčik s takej splasenej háklivej paripy proti svojej vóli na zemi ležať a stonať sa vidieť mosí.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.50—8.15 zl. Raž 6.45—6.50 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.50 zl. do pálenic 5.80—5.80 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.80—6.30. Kukurica: 3.45—3.60. Proso: 5.35—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Kopopné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fízula 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30, tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00.28.00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Slama. Na postielanie: 1.30—1.45. Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ladník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jedon kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogramm 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 40—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. víksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 drsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

OHLAS

ku cteným pánom Holičanom a Spoluobčanom!

Dľa zákona od roku 1875 XXXVII. §. 485 je každý majiteľ ktorý jeho ústavy u bár ktorej poisťujúcej spoločnosti o proti skody ohna poistenu má opravení, poisťujúci záväzok vypovedeť a to v každom roku, a aj v tom páde, jestli by choda 50 vechslu bol podpísal.

Následkom toho upozorňujem všetkých tých pánov gazdov, ktorý sa od iných poisťujúcich spoločností odtrhali a z dôveri ku mne — skrze mňa poistiť nechali — aby v páde skrze spoločnosť „Magyar Francia“ alebo agenta Hechta v Holiči čily písanom alebo slovom šialení boli že im vypoveď prijatá neni a že poisťujúci záväzok aj ďalej platnosť má, nech také vyhrazovanie za šialenie a klámstvo považujú a môžu byť presvedčení, že zákon ich chrány a nie klamačov ktorý len jejích nevedomosť zákona proti im použiť chcú mladší LÖBL v Haliči.

Dávam na vedomie cteným pánom majiteľom grunčov na vedomie, ktorí u pána *Jana Ferliga* assekurovaní boli, aby svoje poistenie *nie u HECHTA* len u mňa v Holiči obnovili.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevne výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávať na sklade sú a hneď sa môžu poslať: *Testimonium Confirmationis* 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianských spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

RETAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

„BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

Ešte vždy trvá roz-
slanie kosi,
ktorá pod menom
»Svätého Antona«
všade je obľúbená
a ako najlepšia
uznáť.

Cena tejto kosi, za ktorú dobre stojím, je:

70	75	80	85	90	95	100 cm.
1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30 zl.

Kto 5 kusov dá doniesť, tomu zdarma ich pošle dielňa kôs; kto 10 kusov si dá poslať, tomu

jednu kosu zdarma viac pošlem

JOZEF SOHR v Somogy-Szill.

TLAČIAREN

„SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Brnenské

SÚKNO

Najmódnejšie látky a ostatky.

Bezprostredný a najlacnejší prameň, najvkúsnejších a najvýbornejších výrobkov!

Pýtajte si

hojnú zbierku tých najnovších jasných a zimných látok kammgarnov, palmerstonových, ševiotových a lodenových látok zo skladu kr. a cis. výsadných jemnosúkených fabrik na vlnené tovary

MORICA SCHWARZ
v Zwittau (Brno) 15.

Aj tá najmenšia miera je k dostaniu. Čo nezodpovedá, naspák sa prijme. Ukážka zdarma. Rozposiela sa doberkou.

Tisíce uznání.

Ukážky bez objednania naspák sa požadujú.

Papier makulátúrov
je k dostaniu u nás; metrický cent
stojí 6 zl. 50 kr.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEL'STVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.